

Verbinden, Versterken en Innoveren

Regiovisie 2021-2024 IJsselland

“Geweld hoort nergens thuis”

Inhoud

Een integrale en systeemgerichte aanpak van huiselijk geweld ... Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

0. Managementsmenvatting.....	4
1. Huiselijk Geweld – regionale en landelijke cijfers	6
<i>regionale gegevens IJsselland.....</i>	<i>6</i>
<i>Landelijke gegevens</i>	<i>6</i>
2. Samen tegen huiselijk geweld – Missie en Visie	7
3. Een stevig fundament voor de aanpak van huiselijk geweld in 2021-2024	8
4. Nieuwe ontwikkelingen in het landelijk beleid rond huiselijk geweld	10
5. De landelijke actielijnen vertaald naar een actieplan voor IJsselland.....	11
<i>Actielijn 1 - Eerder en beter in beeld</i>	
<i>Actielijn 2 - Stoppen en duurzaam oplossen</i>	
<i>Actielijn 3 - Specifieke groepen</i>	
<i>Een vierde thema in het Actieplan van IJsselland: innovatie</i>	
6. Evaluatie en monitoring.....	16
7. Financiële en wettelijke kaders.....	18
Bijlage: Definities en cijfers	20

Een integrale en systeemgerichte aanpak van huiselijk geweld

Geweld in de privésfeer komt in Nederland en ook in IJsselland nog steeds op grote schaal voor; het gaat om één van de omvangrijkste vormen van geweld in onze samenleving. Geweld komt voor in alle sociaaleconomische klassen en binnen alle culturen in de samenleving. Slachtoffers van huiselijk geweld zijn in de meeste gevallen vrouwen en kinderen, maar het treft ook mannen, ouders en ouderen.

Veel kinderen zijn getuige van huiselijk geweld of zijn er zelf slachtoffer van. Deze ervaringen kunnen zeer negatieve gevolgen hebben in hun latere leven: zij lopen een groter risico (weer) slachtoffer of dader van huiselijk geweld te worden. De negatieve gevolgen bij kinderen van traumatische ervaringen in de thuissituatie kunnen leiden tot ernstige symptomen op de gebieden hechting, biologie, emotieregulatie, dissociatie, gedragsregulatie, cognities en zelfbeeld. Veel van deze problematiek wordt mede daarvoor doorgegeven van generatie op generatie. De maatschappelijke opgave waar we voor staan is het voorkomen, terugdringen en stoppen van huiselijk geweld: huiselijk geweld mag niet getolereerd worden; juist in de privéomgeving moet iedereen zich veilig kunnen voelen.

De aanpak van huiselijk geweld staat in regio IJsselland al geruime tijd nadrukkelijk op de agenda. Sinds jaar en dag bouwen we met alle gemeenten en partners aan een systeemgerichte, integrale aanpak. In deze nieuwe Regiovisie 2021-2024 bouwen wij voort op het beleid van de afgelopen jaren. Daarbij houden we rekening met maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe inzichten rondom huiselijk geweld, die soms vragen om heroverweging van de aanpak en om nieuwe, innovatieve vormen van samenwerking.

Deze regiovisie is tot stand gekomen in samenspraak met de betrokken regiogemeenten¹ en inbreng van vertegenwoordigers van de diverse partijen en organisaties die een rol spelen in de aanpak van huiselijk geweld: GGZ, Kadera, vluchtelingenwerk, onderwijs, jeugdbescherming, Veilig Thuis, welzijnswerk, lokale (wijk)teams², Raad voor de Kinderbescherming, Wmo-adviesraden/Participatieraad, GGD, kinderopvang, politie, huisartsen, Leger des Heils en ervaringsdeskundigen.

¹ Het betreft de gemeenten Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.

² In de gemeenten komen verschillende vormen van lokale (wijk) teams voor met verschillende namen, zoals Samen Doen Teams, CJG, maatschappelijk werk, Social Wijkteam, Bijzonder Zorg team of toegangsteam. In het vervolg spreken wij van lokale teams en dan worden al deze vormen bedoeld.

0 . Managementsamenvatting

Samenvatting Regiovisie Huiselijk Geweld IJsselland

De aanpak van huiselijk geweld staat in regio IJsselland al geruime tijd nadrukkelijk op de agenda. Sinds decennia bouwen we met alle gemeenten en partners aan een systeemgerichte, integrale aanpak. In deze nieuwe Regiovisie 2021-2024 bouwen wij voort op het beleid van de afgelopen jaren. Er gebeurt heel veel in de gemeenten en in de regio. Veelal is dat vanuit een samenwerking tussen gemeenten en diverse organisaties. Daarbij houden we rekening met maatschappelijke ontwikkelingen en nieuwe inzichten rondom huiselijk geweld, die soms vragen om heroverweging van de aanpak en om nieuwe, innovatieve vormen van samenwerking.

Gemeenten en partners in de regio IJsselland werken ook de komende periode samen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat doen zij vanuit de volgende missie en visie:

Missie

Wij willen huiselijk geweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling zo veel mogelijk voorkomen en terugdringen, schade ervan beperken, recidive voorkomen en zo de cirkel van geweld en de overdracht van generatie op generatie doorbreken.

Visie

Een effectieve aanpak van Huiselijk Geweld kan alleen plaats vinden door een gemeenschappelijke inspanning van burgers, professionals en gemeenten. Professionals werken daarvoor over grenzen van de verschillende domeinen samen, zoals woon/leefomgeving, zorgdomein en veiligheidsdomein. Een goede samenwerking staat centraal, wij voelen een gezamenlijke verantwoordelijkheid rondom gezinnen en huishoudens.

Veiligheid staat bij de aanpak voorop, in alle fasen van de aanpak van huiselijk geweld. Wij hanteren daarbij de visie van 'gefaseerde ketenzorg': eerst werken voor veiligheid en dan samen werken aan risico-gestuurde zorg en herstelgerichte zorg. Professionals worden voortdurend geschoold in deze aanpak en deze aanpak wordt structureel geborgd, onder andere door intervisie. Alle organisaties werken daarbij met één Veiligheidsplan dat op deze visie gebaseerd is, en dat 'meegaat' met het gezin of huishouden.

We bouwen hierbij voort op het fundament dat in de afgelopen jaren is gelegd en is beschreven in hoofdstuk 3.

Actielijnen

In de komende jaren staan de actielijnen uit het Landelijk Programma "Geweld hoort nergens thuis, centraal. Deze actielijnen hebben we geconcretiseerd en uitgewerkt in een concreet actieplan voor onze regio. Concreet gaat het om de volgende actielijnen:

Actielijn 1 - Eerder en beter in beeld

Het **bespreekbaar maken** van huiselijk geweld en kindermishandeling en de communicatie hierover is een constant aandachtspunt zowel regionaal als lokaal. Zowel gericht op professionals als op vrijwilligers. We willen de drempel verlagen om huiselijk geweld, oudermishandeling en kindermishandeling bespreekbaar te maken.

Huiselijk geweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling willen we eerder en beter in beeld krijgen. Een belangrijke randvoorwaarde is dat inwoners, vrijwilligers en professionals weten wat de **meldcode** inhoudt, wat zij zelf kunnen doen, waar ze met signalen en vragen terecht kunnen. We focussen daarbij op het onderwijs en de huisartsen omdat is gebleken dat daar op dit moment de grootste handelingsverlegenheid bestaat.

We willen de aanpak van huiselijk geweld versterken en **zo lokaal mogelijk** organiseren. Daartoe zijn we een traject gestart om Veilig Thuis en de lokale teams te versterken en de samenwerking te optimaliseren.

Actielijn 2 - Stoppen en duurzaam oplossen

We willen hulp en ondersteuning zo lokaal mogelijk en in de eigen omgeving van slachtoffers en hun netwerk organiseren. Regionale organisaties zien we vooral als experts, die door lokale organisaties kunnen worden benut dan wel ingezet in de lokale situatie. Waar dat nog niet goed genoeg werkt, willen we dat versterken.

Voor de gezinnen/huishouden die met structureel huiselijk geweld geconfronteerd worden en vaak van generatie op generatie in deze situatie zitten ontwikkelen we een **aanvullende aanpak** (MDA++).

We zoeken de dwarsverbanden met andere thema's die zowel het zorg- als veiligheidsdomein raken. We adviseren het regionale bestuur rond belangrijke thema's als de organisatie van de ketens, de financiering, inhoudelijke speerpunten en concrete samenwerkingsafspraken met ketenpartners.

Actielijn 3 - Specifieke groepen

IJsselland kiest ervoor om extra aandacht te besteden aan een aantal doelgroepen met specifieke problemen. Het gaat dan om slachtoffers van huiselijk geweld, van loverboys en mensenhandel, van eer gerelateerd geweld/ schadelijke traditionele gebruiken en van ouderenmishandeling. Ook gaat het om kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties en kinderen die te maken krijgen met complexe scheidingen. Voor al deze doelgroepen zijn in de komende periode actielijnen uitgezet.

Een vierde thema in het Actieplan van IJsselland: innovatie

We willen ons profileren als regio waarin ruimte is voor innovatie. IJsselland zoekt actief naar mogelijkheden om de samenwerking met partners in zorg, onderwijs en bedrijfsleven te versterken en gezamenlijk te werken aan innovatieve verbeteringen in de aanpak van huiselijk geweld.

Monitoring

De monitoring van de aanpak van huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling is een belangrijk onderdeel van de systematische aanpak van dat geweld. Immers, alleen door monitoring kunnen we de stand van zaken duidelijk in beeld krijgen. De komende periode zullen we alle acties monitoren waarbij we gebruik maken van zowel de impactmonitor van het ministerie van VWS als van afzonderlijke monitoren die in het kader van specifieke actielijnen zijn danwel worden ontwikkeld.

Financiële en wettelijke kaders

De aanpak Huiselijk geweld wordt deels op basis van de Landelijke Decentralisatie Uitkering Vrouwenopvang (DUVO) gefinancierd. Daarnaast dragen alle gemeenten financieel bij.

1. Huiselijk geweld – regionale en landelijke cijfers

Landelijk worden er periodiek prevalentieonderzoeken gedaan om vast te stellen hoe vaak huiselijk geweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling voorkomt. Op grond daarvan hebben we landelijke gegevens over hoe vaak het voorkomt. Regionaal zijn dergelijke cijfers niet beschikbaar. In de volgende paragraaf geven we een beeld van het aantal meldingen en adviezen op jaarbasis bij Veilig Thuis IJsselland. In de bijlagen vindt u een overzicht van deze regionale cijfers en ook een overzicht van de landelijke cijfers.

Regio IJsselland

Regionaal zijn er geen gegevens beschikbaar hoe vaak huiselijk geweld, waaronder partnergeweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling, voor komen. Wel zijn er gegevens over het aantal meldingen en adviezen die bij Veilig Thuis IJsselland binnenkomen. Vergelijkbare gegevens zijn er over 2019 en 2020. De eerdere jaren was de definitie anders en ook de wijze van registratie. We zien de ontwikkeling dat er sprake is van een toename van het aantal meldingen en adviesvragen. Dat betekent niet dat huiselijk geweld vaker voorkomt, maar wel dat het meer in beeld komt, dat er meer gemeld wordt en op grond daarvan gezinnen en huishoudens meer kunnen worden ondersteund of geholpen.

In de bijlage wordt een overzicht gegeven van het aantal meldingen en adviesvragen bij indicatie van de mate waarin huiselijk geweld voorkomt in de regio IJsselland is het aantal meldingen dat binnenkomt bij het centrale meldpunt Veilig Thuis IJsselland.³

De afgelopen jaren is er sprake van een gestage stijging van het aantal meldingen en adviesvragen bij Veilig Thuis IJsselland. In 2019 constateerden we een zeer sterke stijging waar van het aantal meldingen en adviesvragen op grond van de aanscherping van de Wet Meldcode die per 1 januari 2019 werd ingevoerd. Dat was in dat jaar ruim 30% meer dan in 2018.

In 2019 heeft Veilig Thuis IJsselland 2515 meldingen ontvangen. De meldingen zijn voornamelijk afkomstig van politie (1352 - 54% van de meldingen), daarnaast van professionals (720 - 29% van de meldingen) en van particulieren (439 - 18% van de meldingen). In 2020 zet de stijging zich licht door met circa 8 % ten opzichte van 2019. Het aantal meldingen in 2020 is in totaal 2717. Er was in dat jaar sprake van stijgingen en dalingen van het aantal meldingen in de loop van het jaar.

Het aantal adviezen is in 2020 ten opzichte van 2019 gestegen. Veilig Thuis IJsselland heeft in 2019 in totaal 2655 adviezen uitgebracht. Voor 2020 is dat aantal in totaal 2977. Hier zien we in 2020 een stijging van ruim 12 %. De veronderstelling is dat dat grotendeels het gevolg is van Corona en de maatregelen op grond daarvan.

Landelijke gegevens

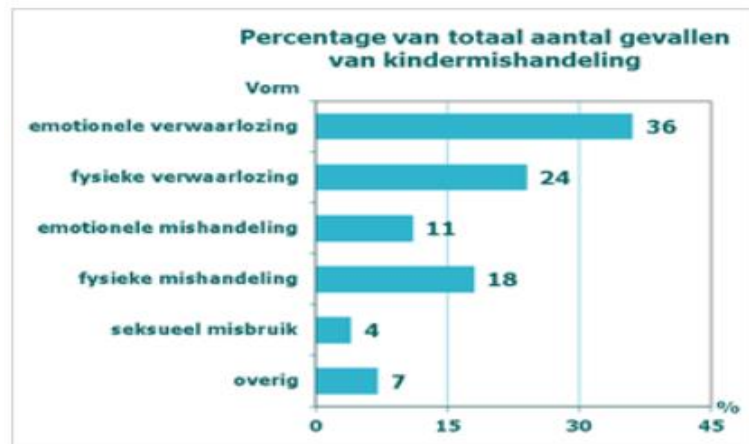
Jaarlijks hebben in ons land naar schatting 200.000 tot 230.000 mensen te maken met ernstig of herhaaldelijk huiselijk geweld. Het aantal volwassenen dat in de voorgaande vijf jaar slachtoffer was van huiselijk geweld wordt geschat op 747.000 (op basis van de zelfrapportagestudie van het WODC). Dat komt neer op 5,5% van de bevolking van 18 jaar en ouder. Van al deze slachtoffers is circa 58%

³ De regionale cijfers van meldingen en adviesvragen bij Veilig Thuis IJsselland betreffen alle vormen van huiselijk geweld, dus meldingen huiselijk geweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling, seksueel geweld eerwraak, etc.

vrouw en 42% man. Dit komt overeen met 6,2% van de volwassen vrouwen en 4,7 procent van de volwassen mannen. Het aandeel van de volwassen bevolking dat slachtoffer werd in de voorgaande anderhalf jaar wordt geschat op 2,7 procent. 91% van de plegers van geweld tegen vrouwen is man.⁴

Kindermishandeling

In Nederland heeft ongeveer 3% van de jongeren tussen 0 en 18 jaar in 2017 te maken gehad met huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Dat zijn tussen de 90.000 en 127.000 kinderen. 96% van hen werd mishandeld door de biologische ouders. In de tabel is te zien dat emotionele verwaarlozing het vaakst voorkomt. Seksueel misbruik komt het minst vaak voor.

⁵

Ouderenmishandeling

Per jaar is naar schatting één op de 20 ouderen in Nederland slachtoffer van mishandeling, het gaat dan om circa 200.000 ouderen. Bekend is dat slechts een klein deel van de gevallen wordt gemeld bij Veilig Thuis.

2. Samen tegen huiselijk geweld: Missie en Visie

Gemeenten en organisaties in IJsselland blijven zich inzetten voor een toekomst zonder geweld in gezinnen en huishoudens. Dat doen gemeenten niet alleen, de aanpak van huiselijk geweld is een verantwoordelijkheid van iedereen. Vele organisaties maar ook burgers hebben daar een rol in. We werken daarbij vanuit de volgende **Missie**:

Wij willen huiselijk geweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling voorkomen, terugdringen en de schade ervan beperken, recidive voorkomen en zo de cirkel van geweld en de overdracht van generatie op generatie doorbreken.

Hoe gaan wij deze Missie in de komende jaren realiseren? Dit is onze gemeenschappelijke **Visie**:

Een effectieve aanpak van Huiselijk Geweld kan alleen plaats vinden door een gemeenschappelijke inspanning van burgers, professionals en gemeenten. Professionals werken daarvoor over grenzen van de verschillende domeinen samen, zoals het woon/leefomgeving, zorgdomein en veiligheidsdomein. Een goede samenwerking staat centraal, wij voelen een gezamenlijke verantwoordelijkheid rondom gezinnen en huishoudens.

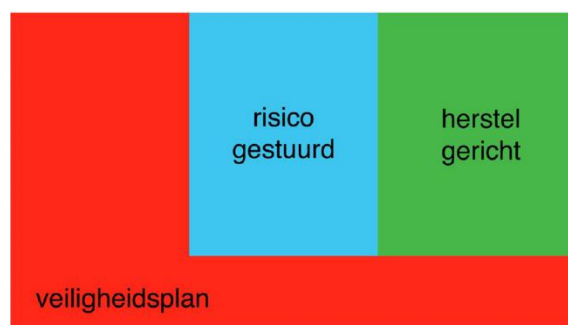
De veiligheid staat bij de aanpak voorop, in alle fasen van de aanpak van huiselijk geweld. Wij hanteren daarbij de aanpak van de 'gefaseerde ketenzorg': eerst werken

⁴ Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft informatiebladen uitgegeven met meer gedetailleerde gegevens over 2017/2018. Zie de Bijlagen.

⁵ <https://www.nji.nl/Kindermishandeling-Probleemschets-Cijfers>

voor veiligheid en dan samen werken aan risico-gestuurde zorg en herstelgerichte zorg. Professionals worden voortdurend geschoold in deze aanpak en deze aanpak wordt structureel geborgd, onder andere door intervisie. Alle organisaties werken daarbij met één Veiligheidsplan dat op deze visie gebaseerd is, en dat 'meegaat' met het gezin of huishouden.

Een schematische weergave van onze werkwijze:

Figuur 1: Schema gefaseerde ketensamenwerking⁶

3. Een stevig fundament voor de aanpak van huiselijk geweld

De gezamenlijke Missie en Visie die we hierboven hebben gepresenteerd bouwt voort op de aanpak zoals die werd omschreven in de vorige Regiovisie Huiselijk geweld van IJsselland, voor de periode 2014-2018

In die visie was het voornaamste doel om te komen tot een sluitende aanpak van huiselijk geweld in gezinnen en huishoudens. Gemeenten en ketenpartners in IJsselland hebben daar in de afgelopen jaren vol op ingezet. De voornaamste resultaten kunnen we als volgt samenvatten:

Preventie

Vanaf 2014 is een regionale communicatieagenda aan alle gemeenten aangeboden, gericht op het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De regionale campagne sloot aan op de landelijke campagne 'Voor een veilig thuis'. In de verschillende gemeenten worden van de eigen lokale behoeften en prioriteiten diverse activiteiten ontplooid gericht op het voorkomen van kindermishandeling, ouderenmishandeling en vroegtijdig hulp bieden bij echtscheidingen om complexe scheidingen te voorkomen. Door het bieden van vormen van opvoedingsondersteuning of andere ondersteuning om gezinnen in moeilijke omstandigheden te ontlasten wordt veel mishandeling of verwaarlozing voorkomen of hier snel op ingegrepen. Zo is er in Zwolle al vele jaren het programma 'voorzorg' actief voor kwetsbare jonge vrouwen die hun eerste kind krijgen, uitgevoerd door de GGD. Ook is er al veel jaren een preventieprogramma voor loverboyslachtoffers/weerbaarheid tegen seksueel geweld. Er is in alle gemeenten een grote diversiteit aan preventieprojecten en programma's. Verder zijn er in diverse gemeenten ingezet op het programma Kansrijke Start.

Signaleren en Melden

Vroegtijdig signaleren en melden is en blijft een van de voornaamste speerpunten binnen de aanpak van huiselijk geweld. In het kader van deskundigheidsbevordering zijn er veel acties geweest richting het onderwijs. Naar aanleiding van de invoering van de Wet meldcode is een regionale routekaart

⁶ Bron: Vogtländer, L., & Arum, van, S. (2016). Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg

opgesteld en aangepast voor elke gemeente. Er zijn vervolgens vier goed bezochte bijeenkomsten georganiseerd, verspreid over de regio. Lokaal zijn medewerkers van de Toegang/ Sociale Wijkteams, onderwijs, kinderopvang, leerplichtambtenaren en medewerkers van ketenpartnerorganisaties getraind in het werken met de nieuwe meldcode en de routekaart.

Een sluitende aanpak

Sinds 2015 is Veilig Thuis IJsselland operationeel als advies en meldpunt voor alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. In 2017 is Veilig Thuis IJsselland verzelfstandigd. Sindsdien maakt zij een grote ontwikkeling door, zowel inhoudelijk als organisatorisch. In de afgelopen periode is de samenwerking tussen Veilig Thuis IJsselland, gemeenten en partners sterk verbeterd. Tussen Veilig Thuis en de lokale teams van gemeenten zijn nieuwe samenwerkingsafspraken zo goed als afgerond. Er zijn vaste overlegmomenten en contactpersonen van Veilig Thuis bij gemeenten. In casuïstiek weet men elkaar steeds sneller te vinden en rol en taakverdeling tussen Veilig Thuis en het lokale veld wordt steeds duidelijker. Ook zijn er zeker nog ontwikkelpunten, zoals de aandacht voor en kennis van huiselijk geweld bij volwassenen. De ontwikkelingen moeten nog verder worden aangescherpt om discussie in de samenwerking te voorkomen. Ook de samenwerking met de partners in het brede netwerk moet op een optimale manier aansluiten om de aanpak nog effectiever te maken. Binnen de veiligheidsketen zijn de landelijke samenwerkingsafspraken tussen VT, Politie en OM regionaal uitgewerkt en geïmplementeerd.

Opvang slachtoffers huiselijk geweld

Kadera verzorgt in de regio IJsselland de tijdelijke opvang van slachtoffers van huiselijk geweld. In eerste instantie is er de mogelijkheid voor crisisopvang, ook voor vrouwen buiten onze regio, waar in een periode van 6-8 weken de situatie in beeld wordt gebracht en gestabiliseerd en een plan wordt opgesteld. Vervolgens wordt doorgestroomd naar vervolgoopvang al of niet in onze regio. Naast algemene opvangplekken zijn er ook enkele bijzondere vormen van opvang, voor jonge moeders, voor mannelijke slachtoffers en sinds 2019 ook voor slachtoffers van mensenhandel. Beide laatste opvangsoorten worden landelijk gefinancierd.

Centrum Seksueel Geweld

In Zwolle is één van de zestien Centra Seksueel Geweld gerealiseerd die ons land kent. Het is een netwerkorganisatie bestaande uit Kadera, Dimence groep, Isala ziekenhuis, Politie, GGD en Veilig Thuis. Het centrum is in september 2016 van start gegaan. We zien de afgelopen jaren een sterke groei van het gebruik van het Centrum door slachtoffers van (acuut) seksueel geweld. Was het aantal slachtoffers dat zich tot het CSG wendde in 2017 nog 114, waarvan 58 acute slachtoffers, in 2020 is het totaal aantal slachtoffers dat zich meldt bij het CSG gestegen naar 258, waarvan 84 acute slachtoffers. Daarmee constateren we dat het Centrum meer dan voldoet in de behoefte aan hulp en ondersteuning bij de slachtoffers.

Ouderenmishandeling, financiële uitbuiting

In januari 2017 startte een regionaal project met als doel financiële uitbuiting onder ouderen beter te herkennen, eerder te signaleren en te voorkomen. Aan dit project werkten banken, notarissen en lokale organisaties mee. In samenwerking met de lokale partners werden bijeenkomsten georganiseerd in verschillende gemeenten in IJsselland voor ouderen, mantelzorgers en zorginstellingen. Doel was financiële uitbuiting breed voor het voetlicht te brengen en lokale partijen gereedschappen in handen te geven om die uitbuiting te voorkomen.

Schade beperken

In de afgelopen jaren hebben diverse zorgaanbieders (Jeugd)GGZ een traumabehandelsprogramma gerealiseerd dat lokaal wordt aangeboden. Kinderen die verblijven in de vrouwenopvang worden door Kadera gescreend en wanneer noodzakelijk doorverwezen voor behandeling. Dat willen we ook breder implementeren. Kadera heeft samenwerking met Dimence de traumascreening en

behandeling in de opvang een sterke impuls gegeven door een pilot te starten vanuit het landelijk programma *Geweld hoort nergens thuis* binnen de opvang van Kadera.

Daarnaast geven we vanuit een pilot vanuit het landelijk programma invulling aan de verdere ontwikkeling van traumasensitief werken in de hel aanpak van huiselijk geweld. Dit wordt gerealiseerd in samenwerking met het lokale veld in alle gemeenten. In dit kader is er aandacht voor traumascreening, deskundigheidsbevordering en wordt het IJssellandse aanbod van traumabehandeling in kaart gebracht.

Daarnaast doet de regio IJsselland mee aan de pilot die in 18 regio's wordt uitgevoerd onder de naam 'de Drakentemmers', ook in het kader van *Geweld hoort nergens thuis*, welke een kwalitatieve impuls geeft aan traumabehandeling bij huiselijk geweld.

Herstel (nazorg, zelfredzaamheid en participatie)

Na de opvang van slachtoffers huiselijk geweld wordt standaard gemonitord en nazorg wordt geboden waar nodig. Slachtoffers van huiselijk geweld (en hun kinderen) krijgen ondersteuning als zij weer zelfstandig gaan wonen. Binnen de opvang worden slachtoffers begeleid vanuit de methodiek Krachtwerk. Tevens is er ambulante hulpverlening of worden ervaringsdeskundigen ingezet. Er wordt altijd maatwerk geboden. Daarnaast is er het programma 'Bijzonder Geweldig', gericht op het vergroten van de maatschappelijke participatie en zelfredzaamheid van slachtoffers van huiselijk geweld. Dit wordt veelal uitgevoerd door de lokale teams. Kadera verleent in samenspraak met de lokale teams nazorg en zo nodig ambulante hulp. Met woningbouwcorporaties zijn afspraken gemaakt om woningurgentie te verkrijgen voor slachtoffers van huiselijk geweld. Goede regievoering is heel belangrijk, ook in deze fase, vooral omdat het gaat om samenhang tussen verschillende domeinen zoals woon/leefomgeving, veiligheid en zorg.

4. Nieuwe ontwikkelingen in het landelijk beleid rond huiselijk geweld

Programma "Geweld hoort nergens thuis"

In april 2018 introduceerden de ministeries van V&J en VWS samen met de VNG het landelijke programma *Geweld hoort nergens thuis*. Reden om te komen tot dit programma was de constatering dat we er in Nederland tot op heden onvoldoende in zijn geslaagd een wezenlijk verschil te maken in het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Ambitie van dit programma is:

"Huiselijk geweld en kindermishandeling terug te dringen, de schade van geweld te beperken en de cirkel van geweld, de overdracht van generatie op generatie, duurzaam te doorbreken."

Het programma formuleert drie concrete actielijnen. Elke actielijn is opgebouwd uit een aantal bouwstenen, waarmee knelpunten en belemmeringen in de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld worden weggenomen.

De regio's in ons land sluiten aan op het landelijke programma *Geweld hoort nergens thuis*, en geven elk hun eigen invulling aan de actielijnen van het programma. Ook in IJsselland wordt extra inzet gepleegd op deze thema's, met als doel dat deze beklijven en goed geborgd zijn voor de periode na het programma. Hiervoor is al een plan van aanpak opgesteld, hetgeen bestuurlijk in juni 2019 is vastgesteld.

5. De landelijke actielijnen vertaald naar een actieplan voor IJsselland

De drie actielijnen van *Geweld hoort nergens thuis* zijn vertaald naar een integrale en gerichte aanpak voor IJsselland. Hieronder bespreken we de verschillende componenten van de actielijnen, en laten we zien wat daarbij de prioriteiten van IJsselland zijn. Als 'vierde actielijn' voegen we toe het ontwikkelen van innovatieve samenwerkingsverbanden en methodieken in de aanpak van huiselijk geweld. We willen nadrukkelijk innovatie inzetten als instrument om de doelen van de aanpak van huiselijk geweld effectiever te behalen.

Actielijn 1 - Eerder en beter in beeld

Preventie en bespreekbaar maken

Het bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling en de communicatie hierover is een constant aandachtspunt zowel regionaal als lokaal. Zowel gericht op professionals als op vrijwilligers. Gemeenten in IJsselland ervaren dat veel huiselijk geweld verborgen blijft 'achter de voordeur' en dat delen van de lokale samenleving zeer gesloten zijn. Hier speelt mee dat er steeds

meer verschillende culturen zijn. Een goede ingang vinden om over huiselijk geweld te spreken is dan een blijvende uitdaging. De aanpak van huiselijk geweld zal daarom passend moeten zijn bij de cultuur van de gemeente en met de organisaties die hier een sleutelpositie in vervullen.

We willen de drempel verlagen om huiselijk geweld, oudermishandeling en kindermishandeling bespreekbaar te maken. Dit doen we door te kijken welke acties nodig zijn, waarbij we zoveel mogelijk aansluiten bij landelijke campagnes en we aandacht hebben voor maatwerk per gemeente. We hebben hier vooral ook aandacht voor de rol die betrokkenen en omstanders of vrijwilligers hier kunnen hebben.

Gemeenten geven invulling aan preventie, met daarbij aandacht voor verschillende doelgroepen, en zullen dat ook in de komende periode blijven doen. Voor verschillende aspecten bij huiselijk geweld, zoals complexe scheidingen, kindermishandeling, kansrijke start, seksueel geweld, ouderenmishandeling hebben veel gemeenten specifieke aandacht of projecten ontwikkeld of in ontwikkeling. Hiervoor verwijzen we ook naar actielijn 3.

Zorgen dat professionals met de meldcode werken

Huiselijk geweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling willen we eerder en beter in beeld krijgen. Hoe eerder er kan worden gehandeld, hoe korter de duur van het geweld is. Zo voorkomen we dat het geweld erger wordt. Een belangrijke randvoorwaarde is dat inwoners, vrijwilligers en professionals weten wat de meldcode inhoudt, wat zij zelf kunnen doen, waar ze met signalen en vragen terecht kunnen.

Vanaf 1 januari 2019 moeten professionals binnen Onderwijs, Gezondheidszorg, Kinderopvang, Maatschappelijke Ondersteuning, Jeugdhulp en Justitie werken met een afwegingskader bij de meldcode kindermishandeling. De meldcode helpt professionals bij het omgaan met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Door meerdere gemeenten wordt aangegeven dat er vanuit het onderwijs nog niet veel meldingen worden gedaan en dat er vaak een handelingsverlegenheid is. Ook is nog niet iedereen op de hoogte van de meldcode of in staat om er naar te handelen. Huisartsen blijven tevens achter voor wat betreft melding maken. Dit zijn juist de beroepsgroepen die veel signalen in een vroeg stadium kunnen oppakken. Hier willen we extra inzet op plegen, zodat de handelingsverlegenheid in het onderwijs afneemt en huisartsen en onderwijs meer meldingsbereid zijn.

Veilig Thuis en lokale teams versterken

We willen de aanpak van huiselijk geweld versterken en zo lokaal mogelijk organiseren. Daartoe zijn we een traject gestart om Veilig Thuis en de lokale teams te versterken en de samenwerking te optimaliseren. In onze visie is het van groot belang dat de aanpak zo lokaal mogelijk is en willen we doen wat nodig is om dat te realiseren. Hierbij staat de gefaseerde ketenaanpak centraal, gebaseerd op Veiligheid en het werken met één Veiligheidsplan in de regio. Hiervoor maken we goede en structurele samenwerkingsafspraken tussen Veilig Thuis en lokale teams. Tevens worden zoveel mogelijk medewerkers van Veilig Thuis en lokale teams getraind om te kunnen werken volgens de gefaseerde ketenaanpak gebaseerd op Veiligheid. In de (vervolg) trainingen in deze werkwijze willen we ook de andere partners die betrokken zijn in de aanpak van huiselijk geweld betrekken zodat iedereen vanuit dezelfde visie en met hetzelfde veiligheidsplan werkt.

Actielijn 2 - Stoppen en duurzaam oplossen

Duurzaam stoppen

We gaan uit van de visie dat de regie zo veel mogelijk bij de inwoners ligt ook als er sprake is van huiselijk geweld. Waar nodig en zo lang als nodig ondersteunen we mensen om weer de regie te kunnen nemen. Het hele gezin of huishouden en waar nodig het eigen netwerk worden betrokken in alle fasen van de aanpak. Dat wil zeggen dat ook kinderen als het enigszins kan betrokken worden bij het in kaart brengen van de situatie en bij het herstellen van de situatie.

We willen hulp en ondersteuning zo lokaal mogelijk en in de eigen omgeving van slachtoffers en hun netwerk organiseren. Regionale organisaties zien we vooral als experts, die door lokale organisaties kunnen worden benut dan wel ingezet in de lokale situatie. Waar dat nog niet goed genoeg werkt, willen we dat versterken. Na meldingen bij Veilig Thuis is de visie dat zo snel mogelijk wordt doorgezet naar lokale teams. Daar waar dat nodig is willen we lokale teams versterken om dat mogelijk te maken. Onderdeel van deze visie is verder dat Veilig Thuis IJsselland zich ontwikkelt naar een zo compact en efficiënt mogelijke expertise organisatie die organisaties en lokale teams kan ondersteunen vanuit die rol. De wijze waarop dit plaats kan vinden zal de komende periode worden uitgewerkt, in overleg met alle betrokkenen.

Multidisciplinair en systeemgericht samenwerken (MDA++)

We zijn met elkaar bezig de aanpak van huiselijk geweld uit te voeren. Daarbij blijkt dat er gezinnen/huishoudens zijn die met de reguliere aanpak onvoldoende geholpen worden en waarbij het geweld niet duurzaam stopt. Dit wordt ook door verschillende onderzoeken landelijk en in onze regio aangetoond.⁷ Daarom willen we voor de gezinnen/huishoudens die met structureel huiselijk geweld geconfronteerd worden en vaak van generatie op generatie in deze situatie zitten een aanvullende aanpak ontwikkelen. Ons doel is dat in heel IJsselland het geweld wordt gestopt. Voor deze specifieke groep betekent dat dat we een 'multidisciplinaire aanpak voor ernstig en structureel huiselijk geweld' (MDA++⁸) willen realiseren met een goede aansluiting tussen de huiselijk geweld keten en de veiligheidsketen. En met als resultaat dat we de betrokken huishoudens en gezinnen beter kunnen ondersteunen en het patroon van geweld en verwaarlozing kunnen doorbreken en verminderen. Vanuit de MDA++ aanpak worden lokale teams en betrokken partners ondersteund in casuïstiek die in de reguliere aanpak niet tot resultaten leidt. In 2020 is hiervoor een pilot gestart. Zo kunnen we bepalen welke expertise aanwezig moet zijn om tot een goede multidisciplinaire en systeemgerichte aanpak te komen. Op basis van de ervaringen die zijn opgedaan wordt bekeken hoe we deze werkwijze inhoudelijk en qua structuur het beste kunnen borgen.

⁷ Onder andere in de onderzoeken van het Verweij Jonker Instituut wordt dit aangetoond. Dit onderzoek is de afgelopen jaren uitgevoerd in 13 regio's waaronder IJsselland.

⁸ MDA++ staat voor een multidisciplinaire aanpak voor gezinnen, die te maken hebben met acuut of structureel ernstig geweld. Het voorziet in een bundeling van psychosociale, medische, forensische en justitiële expertise in de aanpak van kindermishandeling, huiselijk en seksueel geweld. In deze aanpak werken de experts samen met het lokale team en het gezin met haar sociale netwerk.

Regionale agenda zorg en veiligheid

De gemeenten in IJsselland werken aan een gezamenlijke agenda op de domeinen zorg en veiligheid, met als doel de beide ketens zowel lokaal als regionaal beter te laten samenwerken en verder te versterken.

Enkele cruciale aandachtspunten die worden meegenomen bij het uitwerken van deze agenda:

- Op de individuele thema's (aankpak personen met verward gedrag, aankpak huiselijk geweld, radicalisering) hebben we goede afspraken, maar vaak ontbreekt inzicht in de dwarsverbanden tussen thema's.
- Kijk naar het geheel van de keten van zorg en veiligheid en de samenhang binnen de keten, niet naar de afzonderlijke systemen apart van elkaar. Veranderingen in het ene deel van de keten (bijvoorbeeld bij Veilig Thuis) hebben direct gevolgen voor andere 'systemen' en processen (zoals wijkteams of het Zorg- en Veiligheidshuis).

Een ambtelijke voorbereidingsgroep is bezig met de uitdagingen rond het versterken van de samenwerking tussen de zorgketen en de veiligheidsketen. In 2021 moet dit uitmonden in concrete adviezen aan het regionale bestuur rond belangrijke thema's zoals de organisatie van de ketens, de financiering, inhoudelijke speerpunten en concrete samenwerkingsafspraken met ketenpartners.

Actielijn 3 - Specifieke groepen

IJsselland kiest ervoor om extra aandacht te besteden aan een aantal doelgroepen met specifieke problemen. Het gaat dan om slachtoffers van huiselijk geweld, van loverboys en mensenhandel, van eer gerelateerd geweld/ schadelijke traditionele gebruiken en van ouderenmishandeling. Ook gaat het om kinderen in kwetsbare opvoedingssituaties en kinderen die te maken krijgen met complexe scheidingen.

Slachtoffers loverboys en mensenhandel

Het landelijk programma "Samen tegen mensenhandel" (2018) heeft als doelen het voorkomen van mensenhandel, tijdige signalering, het ontwikkelen van een passend zorgaanbod voor slachtoffers en een actief optreden tegen daders. De aankpak streeft naar het voorkomen van seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting.

De regio IJsselland heeft in de afgelopen periode het thema 'mensenhandel' verkend om de aard en omvang van de problematiek in de regio in beeld te krijgen. Een eerste uitvraag onder gemeenten leek uit te wijzen dat het probleem nauwelijks speelt in IJsselland. Bij nadere beschouwing blijken er wel degelijk gevallen waarbij mogelijk sprake is van mensenhandel. Maar deze zijn vaak niet als zodanig gelabeld en worden dus via de reguliere aankpak (Zorg- en Veiligheidshuis) opgepakt.

De gemeente Zwolle heeft de keuze gemaakt de aankpak op mensenhandel te intensiveren met aanstelling van een kwartiermaker en een zorgcoördinator. In 2021 wordt in de regio de tijd genomen voor een nader onderzoek naar 'mensenhandel' in IJsselland, dus naar gevallen van seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting. In deze periode kunnen de regiogemeenten aansluiten bij de initiatieven die in het Zwolse al zijn gerealiseerd. De intentie is om voor een samenhangende regionale aankpak van mensenhandel te gaan.

Complexe scheidingen

In de regio IJsselland willen we dat kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien. Dit wordt belemmerd als ouders in of na hun relatie onderlinge strijd hebben. Kinderen kunnen zeer belast worden door aanhoudende conflicten tussen hun ouders en kunnen hierdoor langdurige klachten en problemen ontwikkelen. Dit willen we voorkomen. Een kenmerk van complexe scheidingen is dat deze ernstig kunnen escaleren en dat daarbij het hele netwerk betrokken raakt. Om dit te voorkomen is het noodzakelijk dat de betrokken professionals bewust en consequent eenzelfde visie hanteren en toepassen. Door op lokaal niveau met alle maatschappelijke partners vanuit een gedeelde visie naar een gezin te kijken, kan veel schade door strijd worden voorkomen. Onze focus ligt hierbij op *de-escalatie* van het conflict en is gebaseerd op het uitgangspunt dat ouderschap blijft, ook na een scheiding. Dit willen we faciliteren in alle fases van een relatie/ scheidingsproces. Het liefst zo vroeg mogelijk en met een integrale blik. In onze regio zijn verschillende goede voorbeelden in het omgaan met deze problematiek. De regio IJsselland kiest voor een lokale aanpak en organiseert daaromheen een regionale aanpak van ketenbreed leren door ervaringen en goede voorbeelden met elkaar te delen.

Slachtoffers ouderenmishandeling

Bij verschillende gemeenten is ouderenmishandeling lokaal een aandachtspunt. De insteek is overal anders, ook passend bij de lokale situatie. We willen dat ouderenmishandeling op het netvlies van inwoners en professionals blijft staan. Veel signalen daarvan worden nog niet of te laat gezien. Daarbij hebben we aandacht voor alle vormen van ouderenmishandeling, zoals ontspoorde (mantel)zorg, financiële uitbuiting van ouderen, en fysieke of emotionele mishandeling. Door trainingen willen we het signaleren van ouderenmishandeling meer handvaten geven. Met “aandachtfunctionarissen” in gemeenten willen we de aandacht voor ouderenmishandeling vergroten. Daarbij is er veel aandacht voor leren van elkaar en deskundigheidsbevordering.

Slachtoffers seksueel geweld

In Zwolle is één van de zestien Centra Seksueel Geweld gevestigd die ons land kent. We zien een sterke groei van het gebruik van het centrum, dat is ook landelijk een duidelijke trend. De verwachting is dat deze stijging nog door gaat zetten. Dit geeft aan dat steeds meer mensen het centrum weten te vinden en tijdig hulp en ondersteuning ‘onder één dak’ vinden. Ook geeft dat aan dat er nog veel meer aandacht nodig is om seksueel geweld te voorkomen, eerder te signaleren en sneller in beeld te brengen. Wij willen hier meer aandacht voor vragen.

Schadelijke traditionele gebruiken

Schadelijke traditionele praktijken zijn vormen van huiselijk geweld, verminking en onderdrukking, die voortkomen uit orthodoxe of conservatieve tradities en strikte opvattingen over seksualiteit en man/vrouwrollen. Ook in IJsselland leven mensen uit vele verschillende religieuze en culturele achtergronden samen, deze praktijken komen dus ook in onze regio voor. IJsselland heeft nog geen uitgewerkte integrale aanpak ontwikkeld ten aanzien van schadelijke traditionele gebruiken. Wel heeft de GGD een spreekuur voor deze doelgroep. Wij zullen ons nader oriënteren op de mogelijkheden om hier aan te sluiten op de situatie in de regio. Wel worden er, onder andere door de GGD, specifieke activiteiten uitgevoerd. Vanuit een tijdelijke financiële impuls van het Rijk willen we bezien of en welke acties aanvullend nodig zijn.

Een vierde thema in het actieplan van IJsselland: innovatie

Zowel in onze eigen beleving als in het oordeel van anderen (onderzoeksinstanties, ministeries) komt de regio IJsselland naar voren als een van de koplopers in de aanpak van huiselijk geweld. We willen dit in de komende jaren verder brengen, in die zin dat we ons willen profileren als regio waarin ruimte is voor innovatie. IJsselland zoekt actief naar mogelijkheden om de samenwerking met partners in zorg, onderwijs en bedrijfsleven te versterken en gezamenlijk te werken aan innovatieve verbeteringen in de aanpak van huiselijk geweld.

We denken hierbij aan een samenwerking tussen partners in de aanpak van huiselijk geweld, zoals Kadera, Veilig Thuis, Isala, GGZ organisaties, politie, Lokale teams, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdbescherming en Jeugdzorgorganisaties, het onderwijs en het bedrijfsleven waarbij we:

- Instrumentarium ontwikkelen voor risicotaxatie als bestaande instrumenten niet goed aansluiten;
- Meer aandacht voor trauma-sensitiviteit en traumascreening door medewerkers van organisaties ;
- Inzet van ervaringsdeskundigen een vast onderdeel maken van onze aanpak
- (E) learning modules ontwikkelen, te gebruiken door alle partners in de regio op de hierboven genoemde thema's ;
- Mogelijkheden ontwikkelen of implementeren van digitale tools in aanvulling op traditionele vormen van hulp en ondersteuning.
- Meer of betere methodieken ontwikkelen die gericht zijn op het doorbreken van intergenerationele problematiek.
- Meer inzetten op aandacht voor plegers, ook om daarmee bij te dragen aan het doorbreken van de intergenerationele overdracht.
- Systemisch werken op een hoger plan tillen waardoor 'één gezin, één plan' beter gerealiseerd wordt.
- Een leeromgeving stimuleren waarin professionals van diverse organisaties gezamenlijk kunnen leren en kunnen werken aan hun ontwikkeling
- Kennis van hogescholen en universiteiten inzetten om het leren en ontwikkelen 'in het veld' te ondersteunen.

6. Evaluatie en monitoring

Monitoring

De monitoring van de aanpak van huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling is een belangrijk onderdeel van de systematische aanpak van dat geweld. Immers, alleen door monitoring kunnen we de stand van zaken duidelijk in beeld krijgen. Van daaruit kunnen we gaan werken aan verbetering. Monitoring vergt een nauw samenspel tussen de vele betrokken partijen, zoals gemeenten, Veilig Thuis IJsselland, professionals in de zorg en hulpverlening, huisartsen, onderwijs, politie en de Raad voor de Kinderbescherming.

Eind 2019 is in het kader van het landelijk programma *Geweld hoort nergens thuis* door de betrokken ministeries en de VNG een impactmonitor opgesteld. Het CBS heeft vervolgens in opdracht van het ministerie van VWS deze monitor in uitvoering genomen. De impactmonitor laat zien hoe het er in Nederland voorstaat met de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en legt vooral de nadruk op het vergroten van het bereik van Veilig Thuis en verbinding tussen zorg en veiligheid. Met behulp van die monitor gaan we ook in IJsselland de stand van zaken van de aanpak tegen huiselijk geweld monitoren. Ook het effect van de te ontwikkelen werkwijze op het gebied van MDA++ en ouderenmishandeling monitoren we met behulp van dit instrument.

Cijfers over huiselijk geweld in brede zin

Veilig Thuis IJsselland houdt gegevens omtrent meldingen en adviesaanvragen, onderzoeken en soorten geweld in afhankelijkheidsrelaties van de regiogemeenten bij. Veilig Thuis IJsselland rapporteert eens per kwartaal actuele cijfers. De weergave van die rapportages is nog volop in ontwikkeling. De gewenste weergave en interpretatie van die cijfers is een ontwikkelpunt voor de komende periode. We willen meer toe naar relevante sturingsinformatie om op basis daarvan te kunnen bijsturen in de gewenste ontwikkelingen. Daarbij willen we ook bredere cijfers over huiselijk geweld genereren en daarbij gebruik maken van overige informatie, zoals van Kadera, de politie, de GGD en van andere bronnen. De insteek is dat de sturingsinformatie van de aanpak huiselijk geweld verbetert.

De juiste weergave en interpretatie van cijfers omtrent huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling is niet alleen voor de regio als geheel, maar ook voor de regiogemeenten een belangrijke zaak. Per gemeente kunnen actuele ontwikkelingen verschillen en kan soms specifieke inzet nodig zijn.

Monitoring in tijden van crisis

De coronacrisis leert ons dat monitoring in tijden van crisis extra belangrijk is. Uit deze periode hebben we als regio lessen getrokken. Monitoring bij Veilig Thuis, maar ook van andere organisaties is onmisbaar. Gezamenlijke afstemming en samenwerking is hierin noodzakelijk.

Monitoring van projecten in het kader van Geweld Hoort Nergens Thuis

In het kader van het programma *Geweld hoort nergens thuis* hebben we voor enkele projecten in 2019 subsidie ontvangen om daarop een duurzame werkwijze te ontwikkelen, zodat de aanpak voor deze onderwerpen geborgd is in de regio IJsselland.

- Ouderenmishandeling
- Versterken lokale teams en Veilig Thuis
- MDA++

In 2020 en 2021 ontvangen we voor een extra project subsidie. Dat betreft de doorontwikkeling van de lokale teams en Veilig Thuis in de aanpak van huiselijk geweld en samenwerking vanuit veiligheid en risico-gestuurde zorg. In dit project worden de lokale teams versterkt op kennis en expertise, wordt het werken vanuit veiligheid en risico-gestuurde zorg verder uitgerold en ook verbreed naar andere organisaties, en wordt een deelproject traumasensitiviteit uitgevoerd.

Elk project heeft een projectleider en begeleidingsgroep. De begeleidingsgroepen monitoren periodiek de voortgang van de projecten en de inzet van de subsidies. Monitoring en evaluatie lopen in deze begeleidingsgroepen door elkaar, waar nodig wordt meteen bijgestuurd.

Evaluatie

Op basis van verschillende stukken zullen we de voortgang regelmatig evalueren:

- Cijfers van Veilig Thuis IJsselland, Kadera en CSG
- De voortgang van de tijdelijke projecten
- Inspectieonderzoeken VTIJ en Sociaal Domein breed
- Onderzoek van Verwey Jonker
- Evaluaties Tijdelijk Huisverbod, BZT, CSG, Veiligheidshuis, etc.
- Rapportages toezicht op meldcode

Evaluatie vindt voornamelijk plaats tijdens de ambtelijke en bestuurlijke regio-overleggen. Tijdens die overleggen bespreken de regiogemeenten, de projectleider GHNT, Veilig Thuis IJsselland en andere betrokkenen de aanpak van huiselijk geweld en de voortgang van de projecten. In het ambtelijke overleg vindt de voorbereiding plaats van de besluiten voor de bestuurders in het bestuurlijk overleg.

7. Financiële en wettelijke kaders

Wettelijke kaders

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de aanpak huiselijk geweld is vastgelegd in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo 2015), de Jeugdwet, de Wet Publieke Gezondheid, de wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en de wet Tijdelijk Huisverbod.

Verplichtingen voor de gemeenten, op basis van deze wetten:

- Regie voeren
- Stimuleringsbeleid ontwikkelen en uitvoeren
- Veilig Thuis bovenlokaal organiseren en in stand houden
- Preventief beleid voeren op diverse terreinen
- Toezicht houden op het naleven van de Wet Meldcode bij o.a. maatschappelijke organisaties en kinderopvang

Financiële kaders

De aanpak Huiselijk geweld heeft een ingewikkelde financieringsbasis. In de eerste plaats is er de landelijke financiering op basis van Decentralisatie Uitkering Vrouwenopvang (DUVO). De kosten voor opvang van slachtoffers, het Centrum Seksueel Geweld en een deel van de kosten van Veilig Thuis IJsselland worden hier uit gefinancierd. Voor het overige dragen alle gemeenten bij in de kosten. In de eerste plaats betreft dat vooral de kosten van Veilig Thuis IJsselland. Vooral vanuit de verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg dragen gemeenten bij aan deze voorziening.

Met de sterk gestegen kosten voor Veilig Thuis IJsselland de afgelopen jaren is de extra gemeentelijke bijdrage ook sterk gestegen. In 2020 heeft het Ministerie van VWS een forse extra bijdrage uitgetrokken voor de aanpak Huiselijk geweld, met name voor de kosten van Veilig Thuis en de Opvang van slachtoffers. De huidige financiële stand van zaken is dat IJsselland in 2021 van het Rijk circa € 5.500.000,- ontvangt in de Decentralisatie Uitkering Vrouwen Opvang. Gemeenten dragen in 2021 circa € 2.500.000,- bij.

De verdeling van de bijdragen van gemeenten gaat voor het jeugddeel conform de verdeelsleutel van het jeugdzorgbudget. Voor het algemene deel 'aanpak Huiselijk geweld' is een verdeelsleutel vastgesteld op basis van het aantal inwoners van de gemeenten.

Naast de kosten voor de regionale organisaties maken gemeenten nog veel meer kosten die substantieel bijdragen aan de aanpak van huiselijk geweld. Alle gemeenten hebben lokale teams die

een grote rol vervullen in de aanpak van huiselijk geweld. Ook wordt vanuit de jeugdzorg hulp geboden aan slachtoffers van kindermishandeling of huiselijk geweld. Wanneer cliënten uitstromen uit de Vrouwenopvang zijn gemeenten verantwoordelijk voor trajecten gericht op participatie. Voor vrouwen in de opvang draagt de gemeente Zwolle bij in de kosten voor bijstand. Ook voeren alle gemeenten preventiebeleid op verschillende terreinen waarbij zij financieel bijdragen in de kosten van de aanpak.

-.-

Bijlagen

1. Definities

Huiselijk geweld⁹ is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer wordt gepleegd. Met 'huiselijk kring' worden (ex) partners, gezins- en familieleden en huisvrienden bedoeld.

Huiselijk geweld kan de vorm aannemen van kindermishandeling, (ex) partnergeweld in alle denkbare vormen en mishandeling, uitbuiting en/of verwaarlozing van ouderen. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele maar ook psychische vormen van geweld, zoals belaging en bedreiging (stalking).

Kindermishandeling¹⁰ 'Kindermishandeling is elke vorm van, voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel. Kindermishandeling is een vorm van huiselijk geweld.

Ouderenmishandeling is het handelen of het nalaten van handelen van al degenen die in een terugkerende persoonlijke of professionele relatie met de oudere (iemand van 65 jaar of ouder) staan, waardoor de oudere persoon lichamelijke en/of psychische en/of materiële schade lijdt dan wel vermoedelijk lijden zal, en waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

Grofweg onderscheiden we vijf soorten ouderenmishandeling:

- fysieke mishandeling
- psychische mishandeling (inclusief schending van het recht op privacy)
- verwaarlozing
- financieel misbruik
- seksueel misbruik

Ook ontspoorde mantelzorg is een vorm van ouderenmishandeling en kan optreden bij overbelasting van de mantelzorger. Die kan dan al dan niet bewust de zorg niet meer aan en biedt niet meer de zorg waarop een oudere recht heeft.

⁹ Definitie Rijk

¹⁰ Jeugdwet 2015

Prevalentie van kindermishandeling Informantenstudie

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Dit onderzoek onder professionals die beroepshalve veel kinderen zien, geeft tezamen met de voor dit onderzoek bewerkte gegevens van Veilig Thuis een schatting van de prevalentie van kindermishandeling (onder kinderen van 0 tot en met 17 jaar). Onder kindermishandeling verstaan we seksueel misbruik, lichamelijke mishandeling, emotionele mishandeling en lichamelijke en emotionele verwaarlozing. Deze door professionals gerapporteerde kindermishandeling is ernstig en/of chronisch van aard.

KINDEREN 0 T/M 17 JAAR

Op basis van bevestigde zaken en ernstige vermoedens hebben in 2017 naar schatting 90.000 tot 127.000 kinderen van 0 tot en met 17 jaar te maken gehad met kindermishandeling. Dit komt neer op ongeveer 3% van alle kinderen.

Meisjes en jongens zijn even vaak slachtoffer van kindermishandeling. Meisjes zijn vaker slachtoffer van seksueel misbruik en emotionele mishandeling dan jongens.

De meeste kinderen zijn slachtoffer van emotionele verwaarlozing, gevolgd door fysieke verwaarlozing.

Bijna 30% van de kinderen heeft te maken met meer dan één vorm van kindermishandeling.

96% van de kinderen werd mishandeld door de biologische ouder.

INFORMANTEN

Professionals signaleren niet alle mishandelde kinderen. De 3% kinderen die te maken hebben gehad met kindermishandeling, moet daarom worden gezien als ondergrens.

Het aantal keren dat seksueel misbruik wordt gemeld, is klein (0,1%). Het is mogelijk dat dit een onderschatting is, omdat het om een vorm van mishandeling gaat die moeilijk is op te merken door informanten en slachtoffers het vaak niet aan een professional vertellen.

SAMENLOOP

Bij de kinderen die slachtoffer zijn van emotionele mishandeling is in 65% van de gevallen ook sprake van huiselijk geweld in het gezin. Bij fysieke mishandeling is dat 53%, bij fysieke verwaarlozing 37% en bij seksueel misbruik 20%. Huiselijk geweld betreft meestal geweld tussen de ouders.

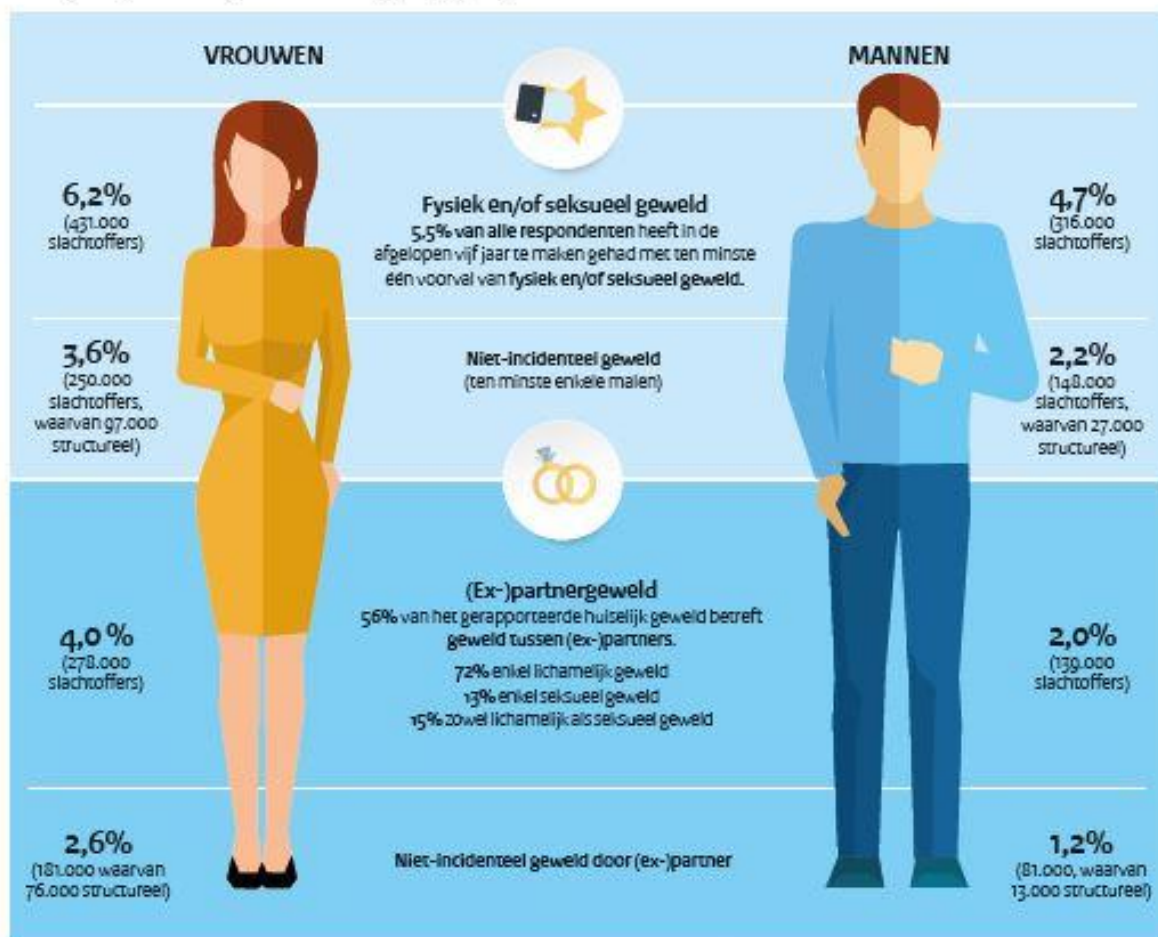
Bron: Nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jongeren, Alink, Prevoo, Van Berckel, Linting, Klein Velderman en Pannestecker 2018.

Slachtoffers van huiselijk geweld

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Op basis van zelfrapportage onder de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder is de aard en omvang van huiselijk geweld gemeten. De schattingen gaan over slachtofferschap van lichamelijk en seksueel geweld in huiselijke kring en hebben betrekking op de vijf jaar voorafgaand aan het onderzoek. Onder huiselijk geweld verstaan we geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer is gepleegd.

TOP 3 PLEGGERS HUISELIJK GEWELD

Tegen mannen

1. (Ex-)partners 43%
2. Huisvrienden/huisgenoten 18%
3. (Stief)broers/-zussen 16%

Tegen vrouwen

1. (Ex-)partners 65%
2. (Stief)ouders 12%
3. (Stief)broers/-zussen 11%

MELDING VAN HUISELIJK GEWELD BIJ DE POLITIE

Ruim één op de zes voorvallen van huiselijk geweld is bij de politie gemeld (17%).

Van alle gerapporteerde voorvallen van geweld tussen (ex-)partners is 14% gemeld bij de politie, waarbij vrouwelijke slachtoffers (17%) vaker aangifte doen dan mannelijke (7%).

Bron: Slachtofferschap van huiselijk geweld, Van Eijken, Downes en Veenstra 2018, Veldwerk CBS.

Aantal meldingen en adviezen bij Veilig Thuis IJsselland in 2019 en 2020

